

давай культуры, самабытнай салдацкай песні, каляндарнай паэтыцы веснавых і восеньскіх песень, што характэрна і для паэтыкі эпічных казак: трохкратнасць пэўнага дзеяння героя і траічнасць пэўных прадметаў з падкрэсленай увагай на трэцім, як на самым правільным, самым істотным у творы. Таму не выпадкова, што паэма М.Танка «Сказ пра Вяля» пачынаецца з такіх радкоў:

Там, дзе паспрачаліся тры дарогі, –
Тры дарогі на шырокіх разлогах, –
Арэ Скіба загон [3, с. 72].

Праз такую паэтычную сімваліку беларускі мастак слова адлюстроўвае свет роднай прыроды, падкрэслівае сацыяльна-бытавы ўклад грамадства, звязвае далёкае мінулае і сучаснасць свайго народа, зазірае ў яго духоўны свет, такі цудоўны і непаўторны ў сваёй красе.

Дзівосы сапраўднага тварэння агромністага свету паэзіі Максіма Танка палоняць і сёння беларускага чытача. Яго талент унутранага свячэння неўтаймаванай асобы адорвае нас душэўнай шчодрасцю і пачуццём адказнасці перад сваім народам. Лірыка нашага мастака слова – поліфанічная цэласнасць мастацкага светаадчування, якая ўражвае сваёй духоўнасцю і глыбінёй маральна-этычнага ўспрыняцця жыцця.

Літаратура

1. Бугаёў, Д. Паэзія Максіма Танка / Д. Бугаёў. – 2-выд. – Мінск : Беларус. навука, 2003. – 311 с.
2. Рагойша, В. Паэтыка Максіма Танка / В. Рагойша. – Мінск : Выд-ва БДУ імя У. І. Леніна, 1968. – 228 с.
3. Танк, М. Збор твораў / М. Танк ; прадм. М. Мікуліча. – Мінск : Маст літ., 2010. – 1008 с.

Н. В. Горбач (Україна)

ЛІТЕРАТУРНА ПРОЕКЦІЯ ОБРАЗУ УКРАЇНИ В РОМАНІ А. МЕЛЬНИЧУКА «ЩО СКАЗАНО»

Активізацыя увагі сучаснай істэрыяграфіі, культуралогіі, этналогіі, літаратуразнаўства до рэцепцыі й рэпрэзентацыі адной культуры іншю выклікана патрэбамі глабалізаванага супольства адекватна спрыямаці і ацінаваці *іншы, чужы* стосовна *свого*. Із погляду фармування позітыўнаго досвіду міжетнічных відносін, асобліве значення мае худохнялітэратура, що фармуевізію іншых краіні і народів. До її кола належэть і творы україньскых авторів – прэставніків другою еміграційнаго поколіня, які прэзэнтують для зарубіжнаго чытача образ Украіні.

Генераційнай підхід, що застосовується при вивченні тыпалогічных рых різных хвиль еміграціі (всього в історії Украіні їх налічуют чотыры: перша хвилья – на межі ХІХ–ХХ століть, друга – у міжвоєнний перыод, трэця – після Другой сьвітовай вьіны, а четвэрта – розпачалася після здобуття Украіною незалежності і трывае до цього часу) дае можливість акресліці асоблівості аадаптаціі, інтэграціі, асіміляціі, акультураціі в середовіщі прэставніків різных поколінь. З огляду на ааналізаваный тут твір – роман Аскольда Мельнічука «Що сказано», зупінімося на трэцій хвильі еміграціі.

Якщо перше її поколіня – власне емігранты, народжэні в Украіні – залышало бацьківчыну без сподіванія колы-небудь повернутыся назад чэрез політычны мотывы і намагалося підтрымываці тісны зв'язкы з культуурою краіны похудження чэрез анклавне розселення, укладання шлюбів усередыні своєї етнічної і релігійной груп, збереженія мовы, організацію громадських структур тощо, трэче поколіня – онуки емігрантів – здебільшого мало- або повністю незаангажоване в україньске супільне жыття, але натомість інтэгроване в нове соціокультурне середовіще, то прэставнікы другою поколіня – діті емігрантів –

становлять окремих феномен. Виховання від початку в умовах сталих міжнаціональних зв'язків призводило при переживанні та конструюванні своєї індивідуальності до формування в них подвійної (а інколи і множинної) ідентичності. З цього приводу Н. Кулікова зазначала: «Тоді як стара еміграція була вимушена говорити на «своєй» або чужій метрополітній території, бо так склалися зовнішні обставини, нинішній «інородний» автор говорить на чужій території свідомо й за власним вибором для того, аби бути почутим світом і таки змусити з собою рахуватися. Своя малознана постколоніальна територія обмежує. Щоб сказати про своїх людей жителям іншої території, слід бути приналежним до обох цих територій» [2, с. 22]. З'ясування цього питання є важливим з огляду як на змістовий рівень творів, так і на власний еміграційний досвід автора.

Аскольд Мельничук – американський письменник українського походження, батьки якого належали до післявоєнної хвилі еміграції. На сьогодні він знаний як засновник літературного часопису «Аgnі» (1972), авторпоетичних творів, малої прози та чотирьох романів («Що сказано» (1994), «Посол смерті» (2001), «Дім удовиць» (2008), «Уривок із таємного довідника Смедлі зі світової літератури» (2016)), перекладач, співкладачантології української літератури «From Three Worlds: New Writing from Ukraine» (2000), професор Масачусетського університету в Бостоні.

Усвідомлюючи себе американцем, він усе ж, за власним зізнанням, цікавиться своїм корінням, історією та культурою батьківщини предків. Частково з Україною пов'язана і його перекладацька та літературознавча діяльність. Але найбільшу популярність в Америці А. Мельничуку приніс його перший роман «Що сказано», в якому на прикладі історії братів Зенона і Стефана Забобонів та їх нащадків, що починається в рідному Роздоріжжі в роки Першої світової і завершується зі смертю Стефана в другій половині XX ст. у США, куди родина змушена буда емігрувати після Другої світової війни, порушується проблема самоідентифікації людини в чужому просторі.

Цей аспект романунайчастіше ставав об'єктом уваги дослідників (Г. Бокшань, Г. Випасняк, Н. Кулікова, Ю. Ткачук та ін.). Окрім нього, реалізацію традицій американського Просвітництва в романі досліджувала Ю. Ткачук, прийомистодерного письма – В. Вздутьська, міфопоетику твору – Є. та С. Барилко, художній простір – О. Гусейнова, жанрово-композиційні особливості та перекладознавчий аспект – І. Думчак. Проте недостатнє акцентування образу України в цих розвідках дає підстави звернутися до нього в окремому дослідженні.

Метафоризація, згушення хронотопу українського містечка Роздоріжжя, яке нагадує маркесівське Макондо, до вимірів міфічногодало можливість А. Мельничуку творити не тільки об'єктивну, але й міфологізовану нарацію, в якій історія галицької родини Забобонів накладається на українську історію I пол. XX ст. та наскрізний міф про першопредка Тура Забобона.

Географічні координати Роздоріжжя передаються через квазіхронікальну просторову картину, яка нагадує розселення слов'янських племен у «Повісті минулих літ»: «Село містилося в тому, що потім назвуть Україною, поруч того, що потім назвуть Польщею, на перетині двох великих річок» [3, с. 36].

Із властивою для епічного героя гіперболізацією описано в романі князя Тура («завишки у п'ять списів, залізнурукий, мідноногий, він виріс для битв» [3, с.30]; «мов буревій, що вибухнув над полем, гасав він так швидко, що татари його не бачили, та й утекли» [3, с.36]; «сльози його (за дружиною – Н. Г.) вимили в землі цілу річку» [3, с. 38]) та його народ («татари косили людей тисячами, але роздоріжчани приростали мало не за ніч» [3, с. 36]).

Ущільнений міфічний час більш ніж тисячолітнього проживання Забобонів у Роздоріжжі має конкретно-історичні маркери українського минулого.

Як бачимо, образ ворога конкретизовано в битвах Тура з татарами («Дишучи вогнем, він підняв спис і метнув у цих синів Агари, проткнувши відразу кількох. Тоді підступив до них і висмикнув списа. Вийняв меча, почистив його воловою шкурою і пройшов шеренгою татар, стинаючи кожному голову» [3, с. 38]).

Цілком прозорими є алюзії на вибір нової віри, яка прийшла на зміну богам-»невдахам» і описується в пастишизованому стилі: «Молодший брат Маркіян проплив сотню рік до Візантії, щоб на власні очі подивитися на те християнське діло. І розповів Турові про Чоловікобога (чи Богочоловіка? – розбіжність спантеличувала), який зійшов на землю, поборовся зі смертю і переміг.

– І що тоді? – запитав Тур.

– Відітнув Смерті голову і настромив на спис, – прибрехав Маркіян. І тут же додав: – Але потім Богочоловік заповів не вбивати.

Для натомленого воїна це було розрадою» [3, с. 38].

Відсиланням до історії солунських братів Кирила і Мефодія – місіонерів і церковних діячів, першому з яких приписується творення слов'янської абетки – є сюжетна лінія братів Тура Кирила і Маркіяна: «Маркіян став хранителем книги – посада для людей не менш загадкова, ніж священство Кирила. ... Оте писання сполошило роздоріжчан. Хіба можуть люди – саме їхнє єство, подих, що піднімається з черева, – перенестися в крапочки на пергаменті? Могутні то чари» [3, с. 51].

Досвід переживання історичних подій Зеноном Забобоном доповнює картину минулого України Першими визвольними змаганнями (Зенон – сотник Галицької армії) та подіями Другої світової (йому вдається одночасно підтримувати зв'язки з партизанами і нацистами та переховувати в своєму помешканні євреїв). Підпорядковуючи нарацію внутрішньому дискурсу Зенона, який крім вчителювання працював у низці доброчинних організацій, зокрема, в лікарні, автор оприявнює й перебіг Голодомору:

«– Що ж воно там на сході діється брате? – якось запитав хворого.

– Голод. Безхліб'я. Все в міста повивозили.

Але землі, де це діялось, були відрізані, і до інших міст звістки долинали поволі. Один хворий розповів про чорний ринок людського м'яса. ... Упродовж місяця він начувався ще гіршого: цілі села ставали людожерами; на поїзди з туристами нападали, дітей варили живцем» [1, с. 53–54].

Драматична сконденсованість історії, яку переживає Роздоріжжя, а отже і вся Україна, підкреслюється картиною міського цвинтарю, на якому бракує місця мерцям: «за багато століть міські цвинтарі розпухли. Скелети, блідіші за серцевину яблука, волали: «Місця! Ще місця!». Аби втихомирити їх, живі відгинали родючі поля і рощицями ліс» [3, с. 29].

Роздоріжжя стає ніби мікромоделлю України, втілюючи її долю як у конкретно-історичному вимірі («Спочатку Роздоріжжя стало самостійним і українським. Потім підлеглим і польським. А потім радянським» [3, с. 51]), так і у вимірі міфологічному («місто стояло на перехресті шляхів. Світ збігався навколо кількох сотень родючих гектарів. Колись зайти тягнулися до цієї неприрученої землі за пшеницею, потім вугіллям, насамкінець за нафтою. Люди пильнували свою землі, мов бджоли свою сонливу матку» [3, с. 51]).

Твір А. Мельничука позитивно сприйнятий світі, бо своїм заглибленням в культуру тієї країни, з якої походять численні емігранти, відповідає парадигмі мультикультурного суспільства. Для нас же він цінний тим, що український контекст вводить у світовий простір письменник, для якого процес власної самоідентифікації не можливий без переосмислення дискурсу батьківщини. Так, пояснюючи 12-річний період написання роману, автор зазначив: «З кожною книжкою намагаюсь зрозуміти яесь особисте питання. І в »Що сказано» я намагався зрозуміти долю персонажів, які мали певну автобіографічну основу, але

також мали і власне життя на сторінках роману. І щоб їх справді пізнати, я мусив увесь час, все більше й більше заглиблюватись в історію, а це означає, що я мусив все більше її вивчати, проводити своє власне дослідження» [1].

Література

1. Мельничук, А. Мені подобається стилій, сконцентрований стиль [Електронний ресурс] / А. Мельничук. – Режим доступу: <http://litakcent.com/2017/06/12/askold-melnichuk-meni-podobayetsya-stisliy-skontsentrovaniy-stil>. – Дата доступ : 12.10.2020.
2. Куликова, Н. Український персонаж та автор в американській мультикультурній традиції. Пошуки ідентичності / Н. Куликова. – *Слово і час*. – 2006. – № 5. – С. 22–29.
3. Мельничук, А. Що сказано / А. Мельничук. – Київ : Комора, 2017. – 208 с.

К. А. Грак (Беларусь)

ОРГАНИЗАЦИЯ ОБУЧЕНИЯ РУССКОЙ ФРАЗЕОЛОГИИ ПОСРЕДСТВОМ ПРОГРАММЫ «ISPRING QUIZMAKER»

Переход к информационному обществу является доказательством того, что XXI век – это время использования новых технологий, методов и средств обучения, позволяющих преподавать русский язык эффективно и интересно не только в аудиториях. В мировом образовательном процессе уже много лет рассматриваются пути перехода от традиционного обучения к учебному процессу с использованием современных педагогических технологий, к которым относится дистанционное обучение [2].

Стоит отметить, что дистанционное обучение предполагает ориентацию на самостоятельную работу с материалом и активный характер приобретения знаний, где обучаемый с самого начала должен быть мотивирован и, кроме того, вовлечен в активную познавательную деятельность.

Сегодня информационно-коммуникационные технологии (ИКТ) становятся неотъемлемой частью образовательного процесса. Рациональное использование ИКТ является важнейшим направлением в решении задач информатизации и повышения профессиональной подготовки будущих специалистов. Сегодня под применением ИКТ понимается «процесс, использующий совокупность средств и методов сбора, обработки и передачи данных для получения информации нового качества о состоянии объекта, процесса или явления» [1, с. 102].

Современное поколение активно использует цифровые устройства, имеет доступ в Интернет, быстро воспринимает визуальную информацию, следовательно, склонно к индуктивному и образному мышлению. Именно поэтому технологии, применявшиеся ранее, являются малоэффективными сегодня. Особенности Интернета как «новой информационной, коммуникативной и языковой среды в полной мере используются при его реализации в качестве новейшего дидактического средства», в том числе и многофункциональной среды обучения русскому языку [3, с. 5].

Одной из современных программ, которая применяется в образовательном процессе, является «iSpring QuizMaker». Данная программа помогает особым образом структурировать учебный материал, перевести его в цифровой формат, разработать интерактивные задания, в том числе тестовые, т.е. может способствовать совершенствованию лингвокультурологической компетенции, расширению сведений о богатых ресурсах русского фразеологического фонда, развитию речевых умений, связанных с употреблением фразеологических единиц в процессе общения.

В программе «iSpring QuizMaker» можно предложить разнообразные варианты заданий, которые позволят организовать дистанционное изучение русской фразеологии, усвоить фразеологический материал русского языка. Приведем некоторые из них.